

СТАНОВИЩЕ

От проф.д-р Марияна Георгиева Лазарова

по конкурсна процедура за заемане на академична длъжност „доцент по филмово и телевизионно продуцентство“, обявен в ДВ бр.95 от 14.11.2023г.с единствен кандидат д-р Мартичка Стоянова Божилова

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България /ЗРАСРБ/, Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България /ППЗРАСРБ/, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов.

I.Основания за представяне на становището.

1. Вътрешен член в състава на научно жури в изпълнение на Заповед № 1290 от 21.12.2023 г. на ректора на НАТФИЗ проф.д-р Станислав Семерджиев.
2. Решение от първо заседание на научното жури, проведено онлайн на 09.02.2024. за избор на председател на научното жури, определяне на рецензенти и представяне на становища.

II. Информация за кандидатката и нейната творческа и практическа дейност.

Д-р Мартичка Божилова е продуцент в АГИТПРОП от 1999г. с изключително богат професионален опит в областта на игралното и документално кино. Внушителният брой филми /над 50 заглавия/, продуцирани с нейно участие, включително и тези, създадени в условията на копродукция, са представяли родната кинематография на едни от най-реномираните фестивали и са получавали престижни награди, посочени в материалите към конкурсната процедура.

През 2019г. Мартичка Божилова успешно защитава в НАТФИЗ докторат на тема: **ФЕНОМЕНЪТ НА МИКРО- И НИСКОБЮДЖЕТНИТЕ ФИЛМИ В СЪВРЕМЕННОТО БЪЛГАРСКО КИНО**“. От 2016г. до момента, д-р Мартичка Божилова се занимава активно с преподавателска дейност във факултет „Екранни изкуства“ в НАТФИЗ по следните учебни дисциплини: „Продуциране на неигралното кино и телевизия.“, „Европейска копродукция“, „Организация на снимачния период и постпродукция.“, „Публична презентация на документален/игрален проект.“ и „Международно продуцентство“. Като гост-преподавател тя е разработила програми на лекционни курсове за студенти в бакалавърска и магистърска степен на обучение, които също са включени в конкурсната документация. Д-р Божилова членува в авторитетни професионални организации като: Европейския продуцентски клуб ЕРС и Европейската

асоциация на жените в аудиовизията EWA.

III. Анализ за съответствие с минималните национални изисквания.

Съгласно разпоредбите на ЗРАСРБ и чл.65 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, д-р Мартичка Божилова участва в обявения конкурс с три пълнометражни документални филма по показател В4, и с четири късометражни творби по показател Г12. Във финалните надписи на пълнометражните филми името на Мартичка Божилова е упоменато по обичайния начин като продуцент. По аналогичен начин тя е изписана за продуцент в титрите на две от късометражните произведения: “Най-сладкото нещо“ и “Мост към бизнеса”, като изпълнителен продуцент на “Четвърти колометър” и като линеен продуцент съвместно с Нели Русева на игралната продукция “Историята на Олга”.

В съответствие със законовата презумпция на чл.72б от Закона за авторското право и сродните му права, Мартичка Божилова е продуцент на посочените заглавия до доказване на противното. На основание т.13б. а /и б/ от ППЗРАСРБ за област 8. "Изкуства": "реализиран авторски продукт" и "реализиран кратък авторски продукт" се отнася за аудиовизуални художествени продукти и за техните продуценти.

По показатели Д19 д-р Божилова представя необходимия брой рецензии за продуцирани от нея филми, а по показател Е25 са посочени международни образователни проекти под нейно ръководство, реализирани в периода 2018-2020г. и са приложени доказателства за изпълнени наукометрични критерии по двата показателя. В допълнение към това, може да се добавят свързаните с художествено-творческа дейност изяви на д-р Божилова като експерт по проекти в киноиндустрия към Европейската комисия и Съвета на Европа, експерт по проекти в киноиндустрия в регионален фонд RE-ACT и Malik Benjalul Memorial Foundation Documentary FUND и като ментор по продуцентство в EWA от 2019 г.и Series Woman (Eric Pomer Institute) 2021-22 г. Специално трябва да бъде отбелязана активността на кандидатката в качеството ѝ на директор на първия в страната фестивал за документално кино с фокус върху човешките права - София Докумантал. Като основател и директор на Балкански документален център д-р Божилова има дългогодишен практически опит в ръководството на обучителните програми за професионалисти: BDC Discoveries Documentary Rough Cut Boutique. За безспорните си професионални постижения като филмов продуцент Мартичка Божилова е носител на множество награди от авторитетни международни кинофоруми, някои от които са посочени заедно с доказателствен материал съгласно изискванията на показател Е31.

IV. Оценъчна характеристика на представените в конкурса художествени произведения.

1. Реализирани пълнометражни документални филми.

„*Георги и пеперудите*“ 2004./сценарист и режисьор Андрей Паунов/ е може би един от най-съкровениите и искрени филми в стил „поетически реализъм“ в българското документално кино. Историята на психиатъра доктор Лулчев е пресъздадена по трогателен и завладяващ начин чрез контрапунктно противопоставяне на несъвместими лайтмотиви: болестите и мечтите, оптимизма и отчаянието, мизерията и милосърдието, идеализма и безсърдечието.... От продуцентска гледна точка е очевидно, че създаването на подобно сложно и многопластово произведение изисква ангажиране на огромен производствен и творчески ресурс. За документалната сила и страст на филма, и за безспорния продуцентски успех на Мартичка Божилова свидетелстват много от получените награди: „Златен вълк“, Амстердам, 2004, „Златен ритон“ 2005, Пловдив, награди за най-добър документален филм за 2005г. на НФЦ и за 2006г. - Сараево, Понтеведра Испания, Гьор, Унгария.

„*Последните черноморски пирати*“ 2013г./сценарист Ваня Райнова, режисьор Светослав Стоянов/ е филм с оригинален авторски поглед, разбиващ жанрови клишета и стереотипи в документалистиката. В духа на карнавалната естетика пред зрителя се разкриват екстравагантни чудаци и почти фантастична смесица от мераци, прокълнати съкровища, и красиви илюзии. Едно документално „йо-хо-хо“, събрало в себе си смелостта на мечтите и соления привкус на морето. Подобно на предходния филм, специфичната локация, морските снимки и филмовите герои предпоставят комплицирана организация на производствения процес. Съдейки по крайния художествен резултат, с тези предизвикателства продуцентката Мартичка Божилова се е справила успешно.

Сценарист и режисьор на *Коридор No.8* 2008 г. е „рисуващият киноман“ Борис Десподов, който определя филма като разказ за несъществуващия път. Метафоричното определение е в съзвучие с кавалкадата от странни и цветни образи, олицетворяващи мултикултурното и религиозно многообразие на Балканите. Филм за пътуване, прах от спомени и мечти с въздействащо изобразително решение и силен емоционален заряд. Той е поредното доказателство за това, че от синергията между дарованието на автора и таланта на продуцента се раждат стойностни художествени произведения.

2. Реализирани късометражни филмови продукции.

Трите късометражни документални филма, представени в конкурса, се отличават с оригинален авторски подход към неординерни теми и са предизвикателство към

стереотипите на документалния жанр. *“Най-сладкото”* 2019г. и *“Четвърти километър”* 2019г. /режисьори, сценаристи и оператори Борис Мисирков и Георги Богданов/ иронизират идеологическата пропаганда и представят реалността чрез преосмисляне на спомена за отминалото време с поетична носталгия. С песен и с усмивка героите се разделят с миналото когато свободният избор се е свеждал само до „жабешко зелено и отровно оранжево“.

В *“Мост към бизнеса”*, 2019 г./реж. и оператор Красимир Андонов/ един социално - значим проект е представен с енергията, присъща на младежката култура и с внимание към интеграцията на хора от уязвими общности като ромската. Отличителна черта на трите филма е, че независимо от социалния фокус, в центъра на документалното повествование стои човекът с неговите мечти, страсти и терзания. Те утвърждават вълнуващи и метафорични послания като например, че „най-сладкото“ нещо в живота е свободата да избираш и да се наслаждаваш на това!

Струва ми се, че това е основната идея в драматургията и на късометражна доку-драма *“Историята на Олга”* 2004г. /сценарий и режисура Валентин Вълчев/, пресъздаващ жестоката тема за трафика на хора в овладения и пестилив стил на документалната естетика. Всички елементи на филмовите наративи: ориентиране към трудни тематични ядра и персонажи, набелязване на специфични локации, усложняват организационно и финансово производствените процеси, с което продуцентката се е справила с опит и професионални умения.

V. Приноси

Приносните моменти са подробно описани в авторската справка на д-р Божилова. Накратко мога да ги обобщя в три направления:

I. Постижения, представляващи пробив в документалния жанр - налагане на метафоричен и поетичен киноезик, отправящ проникновени и силно въздействащи послания към всякакви зрителски аудитории в глобализиращия се свят.

II. Популяризиране на българското кино в страната и в чужбина.

Голяма част от филмите имат международно признание, награди, селекции и световно разпространение, което несъмнено допринася за популяризиране на българската култура и национална идентичност.

III. Приноси като продуцент.

Сред всичките филмови награди трябва да бъде откритоена и наградата „International Trailblazers“, MIPDOC-Кан, присъдена през 2006г. на продуцента Мартичка

Божилова за проявените от нея креативност, новаторство и оригиналност в професията.

VI. Заключение.

В заключение мога да потвърдя, че професионалните умения и педагогическият опит на д-р Мартичка Стоянова Божилова ме мотивират като член на научното жури да дам своето положително становище тя да бъде избрана на академичната длъжност „доцент по филмово и телевизионно продуцентство“ по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство в област на висшето образование 8. Изкуства в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов.

Дата: 09.04.2024г.

Член на научното жури:.....

Проф.д-р.Марияна Лазарова